

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ТА УПРАВЛІННЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та
управління

Т.Ф. Бірюкова

« _____ » _____ 2022 рік

СОЦІОЛОГІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) і заочної форми здобуття освіти
спеціальності: 054 соціологія
освітньо-професійна програма: соціологія медіації і кримінології

Укладач: д. філос.н., доцент, завідувач кафедри соціології Скворець В.О.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 1 від “31” серпня 2022 р.

Завідувач кафедри соціології
_____ В.О. Скворець

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 1 від “05” вересня 2022 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління
_____ Н.В. Горло

Погоджено
з навчально-методичним відділом

_____ (підпис)

_____ (ініціали, прізвище)

2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни
		очна (денна) і заочна форма здобуття освіти
Галузь знань 05 – соціальні та поведінкові науки	Кількість кредитів – 3	Вибіркова
		Цикл дисциплін вільного вибору студента в межах Університету
Спеціальність 054 – соціологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:
		5-й
Освітньо-професійна програма Соціологія медіації і кримінології	Змістових модулів – 4	Лекції
		28 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	Семінарські
		28 год.
		Самостійна робота
		34 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення бакалаврів із змістом науки про національну безпеку та формування вмінь досліджувати соціальні явища і процеси в контексті формування соціальних загроз та розробляти заходи вдосконалення управління національною безпекою.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Соціологія національної безпеки» є: ознайомлення студентів із теоретико-методологічними аспектами дослідження соціології національної безпеки, геополітичними умовами формування національної безпеки, геополітичними стратегіями провідних держав світу, організацією і функціонуванням системи національної безпеки в Україні; контроль засвоєння студентами теоретичних знань та формування вмінь і навичок у формі складання екзамену.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких **результатів навчання** (знання, уміння тощо) та **компетентностей**:

Студенти мають **знати**:

- теоретичні моделі безпеки в концепція видатних мислителів;
- безпеку соціальних систем;
- теоретичні уявлення про національна безпека в системі соціальних зв'язків;
- методологію аналізу міжнародної обстановки і національної безпеки;
- витоки та глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів;
- геополітичні стратегії провідних держав світу;
- моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього;
- сценарії майбутнього системи міжнародних відносин;
- роль України в геостратегіях Заходу;
- євразійський чинник у формуванні геостратегії України;
- засади державного управління у сфері національної безпеки;

- засади стратегічного управління у сфері національної безпеки;
- технології реагування на загрози національній безпеці.

Студенти мають **вміти**:

- аналізувати джерела з національної безпеки;
- спиратися на концепції геополітики при дослідженні проблем національної безпеки;
- досліджувати загрози національній безпеці;
- виявляти специфіку загроз національній безпеці у різних сферах суспільного життя;
- спиратися на соціологічний підхід у дослідженні проблем національної безпеки;
- використовувати методики дослідження загроз національній безпеці.

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	Участь у дискусії на семінарських заняттях
ЗК08. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
СК1. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Тестування у системі Moodle
СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Участь студентів у дебатному раунді
СК13. Здатність використовувати понятійний апарат та методологічний інструментарій соціології для дослідження управлінських, політичних та комунікативних процесів в гармонізації суспільства, розвитку соціологічної та правової свідомості, запобігання криміналізації суспільства, створення систем залучення молоді та всіх громадян до сталого розвитку, подолання насильства у різних соціальних відносинах, обігу кримінальних технологій (торгівлі людьми, корупції, бандитизму тощо), у вирішенні складних, інтенсивних та різномасштабних конфліктів та професіоналізації медіаторів в українському суспільстві.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
ЗН17. Застосовувати теоретичні підходи та соціологічний інструментарій для аналізу комунікаційних процесів у сучасному суспільстві та вирішення проблем координації взаємодій різних соціальних груп.	Участь у дискусії на семінарських заняттях Написання есе
РН19. Застосовувати теоретичні підходи та соціологічний інструментарій для аналізу комунікаційних процесів у сучасному суспільстві та вирішення проблем координації взаємодій різних соціальних груп.	Індивідуальна робота студента – розробка програми соціологічного дослідження з проблем безпеки від кримінальних загроз.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Соціологія національної безпеки» пов'язана з такими курсами, що входять до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Соціологія медіації та криминології»: «Загальна соціологічна теорія», «Соціальна

структура суспільства», «Методи збору соціологічної інформації», «Соціологічний аналіз документів», «Соціальні технології» і «Соціальне прогнозування», а також із таким компонентом навчальної діяльності як навчальна практика.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні аспекти дослідження національної безпеки

Тема 1. Вступ до курсу «Соціологія національної безпеки»

Природа феномену «небезпека». Зміст поняття «безпека». Взаємозв'язок безпеки і небезпеки. Основні аспекти безпеки. Онтологічний аспект безпеки. Гносеологічний аспект безпеки. Аксиологічний аспект безпеки. Формування уявлень про безпеку у творах Т. Гоббса, Г. Гегеля, Е. Дюркгейна. Специфіка ери гіперреальності в творчості Ж. Бодрійяра.

Тема 2. Безпека соціальних систем

Підходи до розуміння безпеки соціальних систем. Синергетичний характер безпеки. Безпека як специфічна властивість динамічних систем. Безпека як певний стан системи. Безпека як форма буття. Фактори безпечного розвитку соціальних систем. Безпека як комплексна характеристика соціальної системи. Об'єктивна характеристика зовнішніх умов середовища функціонування системи. Внутрішній вимір безпеки.

Тема 3. Національна безпека в системі соціальних зв'язків

Сутність феномена національна безпека. Розгляд національної безпеки в контексті національних інтересів та в контексті базисних цінностей суспільства. Теоретичні моделі національної безпеки. Національна безпека як характеристика розвитку соціуму і держав. Безпека людини (громадянина). Безпека суспільства. Безпека держави. Види національної безпеки. Внутрішня безпека. Зовнішня безпека.

Тема 4. Теоретико-методологічні засади національної безпеки

Концептуальні підходи щодо забезпечення національної безпеки. Школа «політичного реалізму». Використання «антитерористичних стратегій». Конструктивістський підхід. Чинники забезпечення національної безпеки. Загрози внутрішнього характеру. Загрози зовнішнього характеру.

Змістовий модуль 2. Геополітичні умови формування національної безпеки

Тема 5. Аналіз міжнародної обстановки і національна безпека

Моделі сучасного світу. Структура глобального простору: геополітичний, геостратегічний та гео економічний простори. Методика побудови гео економічного атласу. Геополітичний простір і його структура. Основи системного аналізу міжнародної обстановки. Основні структурні елементи міжнародної обстановки.

Тема 6. Витоки та глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів

Сутність геополітичних інтересів. Теоретики геополітики Ф.Ратцель, Х.Маккіндер, А.Мехен, Р.Челлен, К.Хаусхофер, Н.Спайкмен. Закономірності розвитку геополітичних інтересів. Глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів. Інформаційно-технологічний аспект. Економічний аспект. Соціальний аспект. Політичний аспект. Демографічний аспект. Культурний аспект. Екологічний аспект.

Тема 7. Геополітичні стратегії провідних держав світу

Геополітична стратегія США. Доктрина Монро. Концепція системи глобальної безпеки Рузвельта. Концепція національної безпеки Спайкмена. «Геополітика мондіалізму». Теоретики сучасної геополітики: Г. Кіссінджер, З. Бжезінський, Ф. Фукуяма, С. Хантінгтон,

С. Коен. Геополітичні стратегії Франції та Німеччини. Геополітична стратегія Російської Федерації. Геополітична стратегія Китаю.

Змістовий модуль 3. Геостратегії України в контексті світового устрою

Тема 8. Моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього

Двополюсна (біполярна) модель світоустрою. «Холодна війна». Глобальне протистояння США та СРСР. «Карибська криза» 1962 р. Стратегічна оборонна ініціатива (СОІ). Крах СРСР. Однополюсна модель геополітичних перетворень. Атлантизм (неоатлантизм). Мондіалізм (неомондіалізм). Концепція зіткнення цивілізацій С. Хантінгтона. «Доктрина Кіссінджера». Концепція «нового міжнародного порядку» З. Бжезінського. Зміст «теорії керованого хаосу» З. Бжезінського, Дж. Шарпа, С. Манна. Трансформації світової політики на поліцентричній основі.

Тема 9. Сценарії майбутнього системи міжнародних відносин

Доповідь Національної розвідувальної ради США «Контури світового майбутнього». Сценарій «Давоський мир». Сценарій «Рах Americana». Сценарій «Новий халіфат». Сценарій «Спіраль страху». Сценарії розвитку світової системи за І. Валлерстайном. Сценарії розвитку світового порядку за Дж. Аррігі. Футуристичний нарис планетарної історії О. Дугіна. Модель геополітичного сценарію майбутнього міжнародних відносин за С. Хантінгтоном.

Тема 10. Україна в геостратегіях Заходу

Європейська інтеграція як геополітичний орієнтир розвитку України. Євроінтеграція як пріоритет державного розвитку України. Україна в стратегічних концепціях НАТО. План дій Україна – Європейський Союз. Угода про асоціацію України з ЄС. Хартія про особливе партнерство між Україною і НАТО. Відміна позаблокового статусу України.

Тема 11. Євразійський чинник у формуванні геостратегії України

Євразійство як геополітична доктрина. Ідеологи сучасного російського євразійства О.Панарін, О.Дугін, Г. Зюганов, В. Жириновський. Концепція неоевразійства О.Дугіна. Євразійство і Україна. Критика євразійства В.Макаренком. Російська націоналістична геополітична школа (Л.Васильєва, В.Балитніков, Є.Серков). Панславізм (М. Данилевський). Концепція Великого Лімітрофа В. Цимбурського. Геоелектронічна парадигма в геополітиці Е.Кочетова, А.Неклесси, А.Субботіна.

Змістовий модуль 4. Організація і функціонування системи національної безпеки в Україні

Тема 12. Державне управління у сфері національної безпеки

Мета і завдання державного управління у сфері національної безпеки. Система національної безпеки України. Інституційно-цивілізаційні засади механізму забезпечення національної безпеки. Функції та критерії ефективності державного управління у сфері національної безпеки.

Тема 13. Стратегічне управління у сфері національної безпеки

Зміст понять «концепція», «стратегія», «доктрина». Концепція національної безпеки. Доктрина національної безпеки. Стратегічне управління у сфері національної безпеки. Ситуаційне стратегічне управління у сфері національної безпеки. Системне стратегічне управління у сфері національної безпеки. Аналітична діяльність у сфері національної безпеки. Загрози у сфері національної безпеки.

Тема 14. Технології реагування на загрози національній безпеці

Методи аналізу соціальних конфліктів. Поняття соціального конфлікту. Класифікація соціальних конфліктів. Діагностика соціальних конфліктів. Аналіз конфліктної свідомості.

Феномен «дзеркальних образів» сприйняття. «Феномен приписуючого викривлення». Надмірна «гіпертрофованість сприйняття». «Реакція заспокоєння». Конфліктні стереотипи. Функціональний аналіз соціального конфлікту Технології державного реагування на загрози національній безпеці. Об'єкти та предмети технологій державного реагування на загрози національній безпеці. Конструювання технологій реагування на загрози національній безпеці. Методи державного реагування на загрози національній безпеці. Політичні заходи. Дипломатичні заходи. Економічні заходи. Правові заходи. Військові заходи. Інформаційно-психологічні (ідеологічні) заходи.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год.		Система накопичених балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год.		Семінарські заняття, год.		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Прак зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	14	8	-	6	-	1	-	10	5	15
2	15	14	6	-	8	-	1	-	10	5	15
3	15	14	8	-	6	-	1	-	10	5	15
4	15	14	6	-	8	-	1	-	10	5	15
Усього за змістові модулі	60	56	28	-	28	-	4	-	40	20	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30	-	-	-	-	-	30	-	-	-	40
Загалом					90					100	

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
		о/д ф.
1	2	3
1	Вступ до курсу «Соціологія національної безпеки»	2
	Безпека соціальних систем	2
	Національна безпека в системі соціальних зв'язків	2
	Теоретико-методологічні засади дослідження національної безпеки	2
2	Аналіз міжнародної обстановки і національна безпека	2
	Витоки та глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів	2
	Геополітичні стратегії провідних держав світу	2
3	Моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього	2
	Сценарії майбутнього системи міжнародних відносин	2
	Україна в геостратегіях Заходу	2
	Євразійський чинник у формуванні геостратегії України	2
4	Державне управління у сфері національної безпеки	2
	Стратегічне управління у сфері національної безпеки	2
	Технології реагування на загрози національній безпеці	2
Разом		28

6. Теми семінарських занять

№ змістового Модуля	Назва теми	Кількість годин
		о/д ф.
1	2	3
1	Вступ до курсу «Соціологія національної безпеки»	2
	Безпека соціальних систем	2
	Національна безпека в системі соціальних зв'язків	2
	Теоретико-методологічні засади дослідження національної безпеки	2
2	Аналіз міжнародної обстановки і національна безпека	2
	Витоки та глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів	2
	Геополітичні стратегії провідних держав світу	2
3	Моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього	2
	Сценарії майбутнього системи міжнародних відносин	2
	Україна в геостратегіях Заходу	2
	Євразійський чинник у формуванні геостратегії України	2
4	Державне управління у сфері національної безпеки	2
	Стратегічне управління у сфері національної безпеки	2
	Технології реагування на загрози національній безпеці	2
Разом		28

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Безпека соціальних систем. Підходи до розуміння безпеки соціальних систем. Синергетичний характер безпеки. Безпека як специфічна властивість динамічних систем. Безпека як певний стан системи. Безпека як форма буття. Фактори безпечного розвитку соціальних систем. Безпека як комплексна характеристика соціальної системи. Об'єктивна характеристика зовнішніх умов середовища функціонування системи. Внутрішній вимір безпеки.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали	5
	Практичне завдання – написати есе (письмова робота).	Тема есе «Основні вимоги до стійкості соціальних систем» (обсягом 2-3 сторінки).	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного	5

			бачення проблеми – 5 балів , Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали . Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали.	
	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Національна безпека в системі соціальних зв'язків. Сутність феномена національна безпека. Розгляд національної безпеки в контексті національних інтересів та в контексті базисних цінностей суспільства. Теоретичні моделі національної безпеки. Національна безпека як характеристика розвитку соціуму і держав. Безпека людини (громадянина). Безпека суспільства. Безпека держави. Види національної безпеки. Внутрішня безпека. Зовнішня безпека.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	3	-	-	15
2	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Витоки та глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів Сутність геополітичних інтересів. Теоретики геополітики Ф.Ратцель, Х.Маккіндер, А.Мехен, Р.Челлен, К.Хаусхофер, Н.Спайкмен. Закономірності розвитку геополітичних інтересів. Глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів. Інформаційно-технологічний аспект. Економічний аспект. Соціальний аспект. Політичний аспект. Демографічний аспект. Культурний аспект. Екологічний аспект.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали .	5

	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Геополітичні стратегії провідних держав світу Геополітична стратегія США. Доктрина Монро. Концепція системи глобальної безпеки Рузвельта. Концепція національної безпеки Спайкмена. «Геополітика мондіалізму». Теоретики сучасної геополітики: Г. Кіссінджер, З. Бжезінський, Ф. Фукуяма, С. Хантінгтон, С. Коен. Геополітичні стратегії Франції та Німеччини. Геополітична стратегія Російської Федерації. Геополітична стратегія Китаю.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали .	5
	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Вплив війни Росії в Україні на стан міжнародних відносин» (обсягом 2-3 сторінки).	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів , Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали . Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали .	5
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	3	-	-	15
3	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього Двополюсна (біполярна) модель світоустрою. «Холодна війна». Глобальне протистояння США та СРСР. «Карибська криза» 1962 р. Стратегічна оборонна ініціатива (СОІ). Крах СРСР. Однополюсна модель геополітичних перетворень. Атлантизм (неоатлантизм). Мондіалізм (неомондіалізм). Концепція зіткнення цивілізацій С.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів . Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали . Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали . Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний	5

		Хантінгтона. «Доктрина Кіссінджера». Концепція «нового міжнародного порядку» З. Бжезінського. Зміст «теорії керованого хаосу» З. Бжезінського, Дж. Шарпа, С. Манна. Трансформації світової політики на поліцентричній основі.	характер відбиття змісту – 1-2 бали.	
	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Сценарії майбутнього системи міжнародних відносин. Доповідь Національної розвідувальної ради США «Конттури світового майбутнього». Сценарій «Давоський мир». Сценарій «Рах Americana». Сценарій «Новий халіфат». Сценарій «Спіраль страху». Сценарії розвитку світової системи за І. Валлерстайном. Сценарії розвитку світового порядку за Дж. Аррігі. Футуристичний нарис планетарної історії О. Дугіна. Модель геополітичного сценарію майбутнього міжнародних відносин а С. Хантінгтоном.	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.	5
	Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Соціальні зміни в українському суспільстві в умовах глобалізації» (обсягом 2-3 сторінки).	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за наявності власного бачення проблеми – 5 балів., Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали. Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали.	5
Усього за ЗМЗ контр. заходів	3	-	-	15
4	Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	Державне управління у сфері національної безпеки. Мета і завдання державного управління у сфері національної безпеки. Система	Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів.	5

		<p>національної безпеки України. Інституційно-цивілізаційні засади механізму забезпечення національної безпеки. Функції та критерії ефективності державного управління у сфері національної безпеки.</p>	<p>Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.</p>	
Теоретичне завдання – участь у дискусіях на семінарських заняттях	<p>Технології реагування на загрози національній безпеці. Методи аналізу соціальних конфліктів. Поняття соціального конфлікту. Класифікація соціальних конфліктів. Діагностика соціальних конфліктів. Аналіз конфліктної свідомості. Феномен «дзеркальних образів» сприйняття. «Феномен приписуючого викривлення». Надмірна «гіпертрофованість сприйняття». «Реакція заспокоєння». Конфліктні стереотипи. Функціональний аналіз соціального конфлікту. Технології державного реагування на загрози національній безпеці. Об'єкти та предмети технологій державного реагування на загрози національній безпеці. Конструювання технологій реагування на загрози національній безпеці. Методи державного реагування на загрози національній безпеці. Політичні заходи. Дипломатичні заходи. Економічні заходи. Правові заходи. Військові заходи. Інформаційно-психологічні (ідеологічні) заходи.</p>	<p>Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь на питання семінару – 5 балів. Неповна відповідь на питання, у якій відсутній один із елементів змісту – 4 бали. Неповна відповідь на питання, у якій відсутні два-три елементи змісту – 3 бали. Неповна і нелогічна відповідь, що має фрагментарний характер відбиття змісту – 1-2 бали.</p>	5	
Практичне завдання – Написати есе (письмова робота)	Тема есе «Суспільні настрої як чинник національної безпеки»	Повнота структури та змісту основних елементів аналізу за	5	

		(обсягом 2-3 сторінки)	наявності власного бачення проблеми – 5 балів , Наявність власних думок, але відсутність деяких елементів аналізу – 4-3 бали . Есе поверхово розкриває зміст проблеми – 1-2 бали .	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	3	-	-	15
Усього за змістові модулі	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Теоретичне завдання – відповідь на питання екзаменаційного білета	Питання до екзамену: 1. Природа феномену «небезпека». 2. Зміст поняття «безпека». 3. Основні аспекти безпеки. 4. Формування теоретичних уявлень про безпеку. 5. Підходи до розуміння безпеки соціальних систем. 6. Фактори безпечного розвитку соціальних систем. 7. Безпека як комплексна характеристика соціальної системи. 8. Сутність феномена національна безпека. 9. Національна безпека в контексті національних інтересів і цінностей. 10. Теоретичні моделі національної безпеки. 11. Національна безпека як характеристика розвитку соціуму і держави. 12. Безпека суспільства. 13. Безпека держави. 14. Концептуальні	Кількість питань на які надано повну змістовну відповідь (1 питання – 5 балів) – усього 2 питання. 5 балів – відповідь логічна, повна й аргументована 3-4 бали – відповідь логічна й послідовна, але окремі аспекти не розкриті 1-2 бали – відповідь поверхова, студент знає основні поняття	10

		<p>підходи щодо забезпечення національної безпеки.</p> <p>15. Школа «політичного реалізму».</p> <p>16. Конструктивістський підхід.</p> <p>17. Чинники забезпечення національної безпеки.</p> <p>18. Аналіз міжнародної обстановки і національна безпека</p> <p>19. Моделі сучасного світу.</p> <p>20. Геополітичний простір і його структура.</p> <p>21. Основні структурні елементи міжнародної обстановки.</p> <p>22. Сутність геополітичних інтересів та ідеї теоретиків геополітики</p> <p>23. Закономірності розвитку геополітичних інтересів.</p> <p>24. Глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів.</p> <p>25. Геополітична стратегія США.</p> <p>26. Теоретики сучасної геополітики США.</p> <p>27. Геополітичні стратегії Франції та Німеччини.</p> <p>28. Геополітична стратегія Російської Федерації.</p> <p>29. Геополітична стратегія Китаю.</p> <p>30. Двополюсна (біполярна) модель світоустрою.</p> <p>31. Однополюсна модель геополітичних перетворень.</p> <p>32. Концепція зіткнення цивілізацій С. Хантінгтона.</p> <p>33. «Доктрина Кіссінджера».</p> <p>34. Концепція «нового міжнародного порядку» З. Бжезінського.</p> <p>35. Зміст «теорії керованого хаосу» З. Бжезінського, Дж.</p>		
--	--	---	--	--

	<p>Шарпа, С. Манна. 36. Трансформації світової політики на поліцентричній основі. 37. Сценарій «Давоський мир». 38. Сценарій «Рах Амегісана». 39. Сценарій «Новий халіфат». 40. Сценарій «Спіраль страху». 41. Сценарії розвитку світової системи за І. Валлерстайном. 42. Сценарії розвитку світового порядку за Дж. Аррігі. 43. Футуристичний нарис планетарної історії О. Дугіна. 44. Модель геополітичного сценарію майбутнього за С. Хантінгтоном. 45. Україна в геостратегіях Заходу. 46. Євразійський чинник у формуванні геостратегії України. 47. Державне управління у сфері національної безпеки. 48. Стратегічне управління у сфері національної безпеки. 49. Діагностика соціальних конфліктів. 50. Конструювання технологій реагування на загрози національній безпеці.</p>		
Виконання підсумкового тесту в системі Moodle	Тестові завдання за адресою в системі Moodle: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=4661&notifieditingon=1	За виконання підсумкового тесту студент може отримати до 10 балів .	10
Практичне завдання – індивідуальна робота студента, що передбачає розробку програми соціологічного дослідження з проблем безпеки від кримінальних загроз. Розробка має бути до початку екзамену	Теми для розробки студентами програми соціологічного дослідження: 1. Роль особи громадянина в забезпеченні національної безпеки. 2. Роль державних службовців у забезпеченні національної	Критеріями оцінювання є наявність визначених складових у розробленій програмі соціологічного дослідження: 1) титульний лист, у якому вказано прізвище та ім'я автора, назву теми	20

	<p>представлена у вигляді презентації обсягом 12-15 файлів. Студент повинен публічно захистити свій проект конкретного соціологічного дослідження перед студентами групи і викладачем.</p> <p>Зміст презентації включає: 1) титульний лист, у якому вказано прізвище та ім'я автора, назву теми дослідження; 2) актуальність обраної проблеми дослідження; 3) мета і завдання дослідження; 4) предмет дослідження; 5) основні методи дослідження; 6) основні ідеї теорій і концепцій, на які спирається дослідження; 7) Висновок про отримані результати; 8) список джерел, що були використані при підготовці заняття.</p>	<p>безпеки.</p> <p>3. Роль правоохоронців у забезпеченні національної безпеки.</p> <p>4. Роль територіальної громади у забезпеченні національної безпеки.</p> <p>5. Роль журналістів у забезпеченні національної безпеки.</p> <p>6. Роль педагогічних працівників у забезпеченні національної безпеки.</p> <p>7. Роль медичних працівників у забезпеченні національної безпеки.</p> <p>8. Роль підприємців у забезпеченні національної безпеки.</p> <p>9. Роль приватних охоронних фірм в забезпеченні національної безпеки.</p> <p>10. Роль діячів культури в забезпеченні національної безпеки.</p> <p>Обсяг роботи – не менше 12 сторінок.</p>	<p>дослідження;</p> <p>2) актуальність обраної проблеми дослідження;</p> <p>3) мета і завдання дослідження;</p> <p>4) предмет дослідження;</p> <p>5) основні методи дослідження;</p> <p>6) основні ідеї теорій і концепцій, на які спирається дослідження;</p> <p>7) розробка заняття ґрунтується на сучасній літературі – 18-20 балів</p> <p>Повна або часткова відсутність одного з названих критеріїв – 15-17 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність двох із названих критеріїв – 12-14 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність трьох із названих критеріїв – 9-11 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність чотирьох із названих критеріїв – 5-8 балів.</p> <p>Повна або часткова відсутність п'ятьох із названих критеріїв – 1-4 бали.</p>	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Безпека сталого розвитку України: побудова в умовах глобальних викликів: Монографія / за ред. В.О. Ананьїна. Київ: ІСЗЗІ НТУУ «КПІ», 2009. 271 с.
2. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. : В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянюк та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Navchalniy-posibnik-GPNB.pdf>
3. Забезпечення безперервності процесу управління у сфері національної безпеки. Аналітична записка. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-01/111AZ-governance-continuity-1_1_2-928b5.pdf

4. Медвідь Ф. Національна безпека і національні інтереси України в глобалізованому світі. *Вісник Львівського університету. Серія історична*. 2017. Спецвипуск. С. 781–789. URL: https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/781-789_Medvid-RM.pdf
5. Світова гібридна війна: український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. Київ : НІСД, 2017. 496 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013707>

Додаткова

1. Бжезинский З. Великая шахматная доска. Господство Америки и его геостратегические императивы. Москва: Междунар. отношения, 1999. 256 с.
2. Бжезинский З. Стратегический взгляд: Америка и глобальный кризис. Перевод с англ. М. Н. Десятовой. Москва : АСТ, 2015. 288 с.
3. Вонсович О. Стан національної безпеки України в сучасній геополітичній ситуації. *Політичний менеджмент*. 2012. № 1-2. С. 177-185. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/vonsonovych_stan.pdf
4. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.; Керівник авт. колективу і наук. ред. О.Г. Білорус. Київ: КНЕУ, 2001. 733 с.
5. Казакова Л.О. Національна безпека держави: понятійно-категоріальний апарат. *Регіональні студії*. 2021. № 24. С. 128-132. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/24/20.pdf>
6. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Переклад з англ. Н. Коваль. Київ : Наш формат, 2017. 320 с. 7. Кримський С. Б., Павленко Ю. В. Цивілізаційний розвиток людства. Київ : Вид-во «Фенікс», 2007. 316 с.
8. Лагодіна В. Національна безпека як зміст і мета державної політики України. *Правова інформатика*. 2007. № 2(14). С. 69-76. URL: <http://ippi.org.ua/sites/default/files/07lvdpdpu.pdf>
9. Мельниченко Б., Фігель Н. Основні підходи до розуміння поняття «національна безпека». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки*. 2021. № 2 (30). С. 68-72. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/aug/24795/11.pdf>
10. Ситник Г.П. Геополітичний аналіз та прогнозування: Навч. пос. Ч. 1. / авт. кол. Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянюк, М.М. Шевченко; під заг. ред. Г.П. Ситника. Київ: НАДУ, 2014. 152 с.
11. Скворець В.О. Трансформація соціоісторичного організму України: аналітика соціальних процесів: монографія. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2019. 520 с.
12. Смолянюк В. Національна безпека незалежної України: осягнення сутності. *Політичні дослідження*. 2021. №1. С. 163-186. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/06/smoliانيuk_natsionalna.pdf
13. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. Перевод с англ. Т. Велимеева. Москва : Издательство АСТ, 2020. 576 с.
14. Шульга М. Збій соціальної матриці : монографія. Київ : Інститут соціології НАН України, 2018, 234 с.

Інформаційні джерела:

1. Про національну безпеку України: закон України. Відомості Верховної Ради, 2018, № 31, ст.241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану: закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України». Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>